

Dzina Dolbik

ENS 115 Úvod do filozofie pro environmentalisty

Seminář z environmentální filozofie 26.11

Rachel Carson, Mlčící jaro

Rachel Carson píše o ničivých důsledcích široce používaných v zemědělství v době napsání knihy chemických pesticidů. Poukazuje rovněž na skutečnost, že nebezpečné chemické látky byly uvolňovány do prostředí i v důsledku jaderných výbuchů, které se v té době aktivně prováděly (bylo to období studené války a závodů ve zbrojení). Kontaminaci přírody všemi těmito chemikáliemi označuje za “nejděsivější hrozbu pro prostředí” (str. 52). Upozorňuje na skutečnost, že tyto látky jsou velice nebezpečné nejen pro druhy, proti kterým se primárně používají v zemědělství, ale i pro mnohé jiné druhy hmyzu, rostlin a živočichů, které pro zemědělství nejsou škodlivé, a také pro člověka. Píše, že odborníci, kteří provádějí chemické hubení škůdců, „postrádají velkorysost, stejně jako pokoru před mocnými silami, s nimiž si tak neodborně zahrávají” (str. 55).

Vím, že kniha Rachel Carson významně ovlivnila vznik a vývoj environmentálního hnutí a považuji to za její nepochybnou zásluhu. Souhlasím ale, alespoň částečně, i s kritikou jejího postoje (například, s Johnem Lovelockem). Přinejmenším ten úryvek její knihy, který jsme přečetli, je vysoce emotivní, autorka nevědomě přiznává, že je poněkud neracionální, když píše o “strach nahánějících rizicích” (str. 54). A nepíše nic o důležitých příčinách vývoje a používání chemikálií v zemědělství. Z textu může vzniknout dojem, že to bylo vyvoláno pouze lidskou arogancí, chtivostí a lhostejností k důsledkům. Však víme, že chemikálie byly vyvinuty bez zlého úmyslu, naopak, zvýšení úrodnosti (alespoň původně) mělo za cíl překonání problému hladu a podvýživy. Také je známo, že v důsledku velkého vlivu knihy Mlčící jaro a následujícího spěšného zákazu chemikálií pod tlakem západních zemí vypukla v afrických zemích obrovská epidemie malárie (malárie je přenášena především některými druhy komárů, které chemikálie ničily).

Nechci tím nějak očernit Rachel Carson a její knihu, jenom mi vždy vádí černo-bílý pohled na svět, který příliš nebere v úvahu jiné důležité souvislosti (nejčastěji sociální), spojené s jevy, které kritizuje.

Jako alternativu chemických pesticidů navrhuje Rachel Carson používání biologických metod, které jsou založeny na znalostech z celé řady oborů, včetně ekologie. Uvádí, že tyto metody jsou opatrnější a šetrnější, protože více respektují vlastnosti jednotlivých živých organismů a celých společenstev.

V současné době jsou některé nebezpečné chemické látky zakázány k použití ve mnoha zemích. Nicméně ten poměrně nejednoznačný pokrok (z hlediska kritiků přístupu Carson), bohužel, ještě zdaleka neznamená, že jsme mnohem blíže k vyřešení současné ekologické krize.

Právě o jiných, hlubších příčinách této krize pojednává text od Lynna Whita.